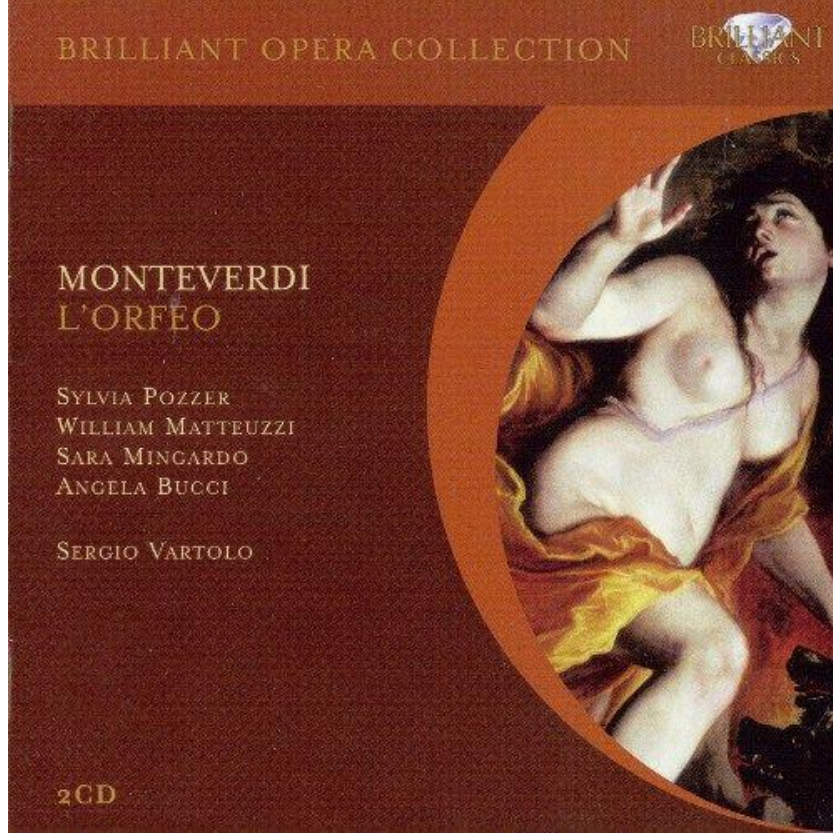

Orfeo Operası

Mantua Dükü Gonzaga'nın saray katibi Alessandro Striggio'nun (1573-1630), sonradan opera tarihinin demirbaş konuları arasına girecek olan ve Jacopo Euridice (Orfeo) operasından sonra ikincisi sayılan librettosu üzerine bestelenen eser, birçok uzmana göre ilk tam opera örneği olarak kabul edilir.

Kendinden önceki ömürsüz eserlerden sonra Monteverdi, Floransa'da Peri'nin Orfeo'sunu seyreden Dük Gonzaga tarafından yine aynı konuyu bestelemekle görevlendirilmiş, aynı zamanda çağın ünlü madregal söz yazarı olan Striggio da librettoyu hazırlamıştır. Bir prolog ile beş perdeden oluşan Orfeo Operası ilk kez 24 Şubat 1607'de Mantua Karnavalı'nda sahnelenmiştir. Müzikle canlandırılan mitolojilere 17.yüzyılda verilen adıyla, "Favola in musica" (Müzikli Masal/Fabl) başlığıyla 1609'da Venedik'te yayımlanan Orfeo, 1615'te yeniden basılmış ve müzik dünyasında İtalya'dan başlayarak üne kavuşmuş, ancak sonradan uzun süre unutulmuştur. New York'ta 14 Nisan 1912'de, 8 Mart 1924'te Londra'da konser biçiminde sergilenen eser, Almanya'da Carl Orff tarafından elden geçirilip düzenlenmiş ve ilk kez 4 Ekim 1940'ta oynanmıştır.

Monteverdi, kendinden önce operanın temelini atan Jacopo Peri'ye (1561-1633) göre daha geniş bir orkestra kurmuş, çalgıların yalnızca şarkı melodisini çalmasıyla yetinmemiş, orkestraya ilk kez bağımsızlık tanımıştır. Böylece tüm çalgılara kendi ses ve renk özelliklerini

gösterme olanağı sağlamış ve ayrıca dans parçaları eklemiş, ses partilerinin önüne sinfonialar, arkasına da ritorneller (tekrar bölümleri) yerleştirmiştir. Ancak tüm bu yeniliklere karşın orkestra stili, melodi çizgilerini tekrarlamaktan pek ileriye gidememiştir. Monteverdi'nin, Peri'nin Orfeo'sundaki sesle okunan prolog (önsöz) yerine, üç kez tekrarlanan dokuz ölçülük Toccato biçiminde bir çalgısal giriş müziği ile başlattığı Orfeo operasının mitolojik konusu kısaca şöyledir: Yunan mitolojisinde çok iyi bir müzisyen olan Orfeo, karısı Euridice'nin ölümüne katlanamaz. Ölüler ülkesine karısını oradan çıkarmak için gider. Onun yüzüne bakmadan yeryüzüne birlikte dönebileceği şartıyla karısına yeniden kavuşabilecektir. Son anda dayanamayıp Eurydice'ye bakınca, yok oluş kaçınılmaz olur, ölüm korosunun söylediği gibi, kendisine hakim olmasını bilen zafere ulaşacaktır.

2.perdenin başında yer alan Sinfonia, Orfeo ile Euridice'nin mutlu anlarını pastoral biçimde yansıtır. Orfeo karısının ölüm haberini ancak ikinci perdede alacaktır.

— Aktüze İ. Müziği Okumak. Pan Yayıncılık. Nisan 2003.